

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

410

Попечительскимъ Совѣтомъ Кавказскаго
Учебнаго Округа.

Ա. ՏԱՐԻ

ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ

Համաձայն ծրագրի հոգևոր իշխանութան

ժ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ Ո Ւ Ե Յ

Սահակ քհ. Սահակեանց

2(075)
Ս-15

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Տ. Մ. Ռոտինեանցի

1904

220
617-04

HOUSE OF REPRESENTATIVES

COMMITTEE ON THE BUDGET

REPORT

1961

010

Одобрено Попечительскимъ Совѣтомъ Кавказскаго
Учебнаго Округа.

240

Ա. ՏԱՐԻ

2(1075)

U-15 *56*

ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՈՆԻ

1924
1925
1926
1927

Համաձայն ծրագրի հոգևոր իշխանութեան

ժ. ՏՊԱԿՐՈՒԹԻՒՆ

Կ ա զ մ ե ց

Սահակ քհ. Առաքելյան

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Տ. Մ. Ռօտինեանցի

1904

11649

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց, Ժայ-
րագոյն Պատրիարքի Համազգական Եպիսկոպոս
Աթոռոյ Արարատեան Առաքելական Մայր Աթո-
ռոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմիածնի:

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 6 Ноября 1904 г.

Ըստ ըարձու հրամանի նորին Օծութեան
վեհափառ Հայրապետի ազգիս Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ,
Դիւանս թոյլատրէ տպագրութիւն դասագրոյս
եւ վաւերացուցանէ ստորագրութեամբ եւ դրոշ-
մամբ կնքոյ Հայրապետական Դիւանի:

Ի 1.5 Յուլիսի 1899 ամի Ի Ս. Էջմիածին:

Դիւանապետ Կորիւն վարդապետ:

Ի 2001

Միական դպրոցների ձևափոխությունից ետոյ՝ նրա ծրագիրն էլ փոփոխութեան ենթարկուեց, այս պատճառով եւս բնական է, որ դասադրերն էլ ըստ այնմ յարմարուին: Մեր ձեռնարկներ գործածողները կնկատեն, որ սոյն տպագրութիւնը յարմարեցրած է վերջին փոփոխութեան՝ որով եւ ղիւրութիւն տուած հայր կրօնուսոյցներին՝ լրացնելով մի քանի ձեւականութիւններ:

Մտնան տատահել է մեզ լսել ունանց կրօնուսոյցներից: Թէ ինչն է նրանց համար ոչինչ չկայ աշակերտաց դասադրի մէջ: Մեր պտտասխանն է—մենք ղիտմամբ չենք հետեւում դասադիրք կազմողների այն ուղղութեան, որոնք ուսուցչի եւ աշակերտների սասը՝ միեւնոյն դասադրի մէջ են տպագրել տալիս, այլ որոշ հիմունքներով՝ համաձայն մանկավարժական պահանջների, զատած ենք միշտ ուսուցչի բաժինը աջակերտականից եւ դա շատ բնական է—ուսուցչին ասելիքը միտք չունի, վնասակար է մանուկ աշակերտի ձեռք տալը, դա հակամասնակա վարժատեան է:

Որովհետեւ այս դասադիրք գործ է տրուում գանազան կարգի դպրոցներում, ուր կրօնի դասերի թիւը տարբեր է, այս պատճառով եւս ըստ ներման ժամանակի եւ հանգամանաց, տուած նիւթը հայր կրօնուսոյցները կարող են լրիւ կամ կրճատ անցնել:

Յարմարեցնելով հին ծրագիրը ներկայ պահանջներին, յոյս ունիմ թեթեւութիւնք եւ ղիւրութիւն տուած լինիմ կրօնուսոյց եղբարց:

Տ փ ի ս

24-ն լունիսի 1899 թ.

Ա.

1.

**Յանուն Հօր և Որդւոյ
և Հոգւոյն սրբոյ. ամէն:**

2.

Հայր մեր, որ չերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո որպէս չերկինս և չերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր և թող մեզ զպարտիս մեր՝ որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց, և մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ, զի քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

Մեր Հայր, որ երկնքումն ես. քո անունը սուրբ լինի. քո թագաւորութիւնը գայ. քո կամքը լինի, ինչպէս երկեքումը, նոյնպէս էլ երկրի վրայ. մեր ամենօրեայ հացը տուր մեզ այսօր. մեր պարտքը թող մեզ, ինչպէս որ մենք էլ մեր պարտապաններ-

ըին ենք թողնում. մի ձգիր մեզ փորձանքի մէջ, այլ փրկիր մեզ շարիցը, որովհետև զօրութիւնը և փառքը քոնն է յաւիտեանս. ամէն:

3.

Ա Ղ Օ Թ Ք Դ Ա Ս Ի Յ Ա Ռ Ա Ջ

Ամենաբարի Աստուած, առաքեա՛ առ մեզ զչնորհս Հոգւոյդ սրբոյ, զի պարգևեսցէ մեզ զմիտս և կազդուրեսցէ զզօրութիւնս հոգւոց մերոց, որպէսզի մեք ընդունելով զաւանդեալ մեզ ուսմունս, զարգասցուք քեզ՝ ստեղծողիդ մերում՝ ՚ի փառս, ՚ի մխիթարութիւն ծնողաց մերոց, յօգուտ եկեղեցւոյ և հայրենեաց:

Ամենաբարի Աստուած, ուղարկիր մեզ սուրբ Հոգւոյ շնորհը, որ մեզ միտք պարզէ. զօրացնէ մեր հոգու կարողութիւնները՝ որպէսզի ուսում ստանանք. մեծանանք Ստեղծողիդ փառքի համար՝ մեր ծնողներին մխիթարելու և եկեղեցուն ու հայրենիքին օգտակար լինելու:

4.

Ա Ղ Օ Թ Ք Դ Ա Ս Ի Յ Ե Տ Ո Յ

Գոհանամք զքէն, Արարիչ, զի արժանի արարեք զմեզ շնորհաց քոց՝ ընդունե-

լութեան ուսմանս: Օրհնեա՛ զմեծաւորս, զծնողս և զուսուցիչս մեր, որք առաջնորդեն մեզ ի գիտութիւն բարութեան և տո՛ւր մեզ կարողութիւն ի շարունակութիւն ուսմանս այսորիկ:

Չնորհակալ ենք քեզնից, Արարիչ Աստուած, որ արժանացրիր մեզ ուսումն ստանալու: Օրհնիր մեր մեծաւորներին, ծնողներին և ուսուցիչներին, որոնք առաջնորդում են մեզ զէպի բարին. տո՛ւր մեզ ոյժ և կարողութիւն այս ուսումը շարունակելու:

5.

Ա Ղ Օ Թ Ք Ը Ա Ղ Ի Յ Ա Ռ Ա Ջ

Աչք ամենեցուն ի քեզ, Տէր, յուսան, Եւ դու տաս կերակուր նոցա ի ժամու. Բանաս զձեռն քո Եւ լցուցանես զամենեսեան Քաղցրութեամբ կամովք քովք:

Ամենքի աչքն էլ քեզ են նայում, ո՞վ Աստուած, դու տալիս ես նրանց կերակուր իւր ժամանակին. բաց ես անում ձեռք և լիացնում ամենքին քո սղորմութիւնով:

6.

ԱՂՕԹՔ ԸԱՂԻՑ ԵՏՈՅ

Տէր Յիսուս, լցաք ի բարութեանց քոց, տացուք գոհութիւն տեառն Աստուծոյ մերոյ: Հօր, Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: Զլիութիւն սեղանոյս անհատ և աննուազ արասցէ Քրիստոս Աստուած մեր, որ զմեզ կերակրեաց և լիացոյց՝ նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

Ով տէր Յիսուս, լիացանք քո բարիքներով՝ շնորհակալութիւն անենք մեր տէր Աստուծուն—հօրը, Որդուն և սուրբ Հոգուն: Մեզ կերակրող և լիացնող Քրիստոս Աստուածը թող անպակաս անէ այս սեղանի լիութիւնը, յաւիտեանս փառք լինի նրան: Ամէն:

7.

ԱՂՕԹՔ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

Անկանխմբ անաչի քո Աստուածածին. Եւ աղաչեմք զանարատ զկոյսդ, Բարեխօսեա՛ զՄիածին որդիդ

Փրկել զմեզ ի փորձութենէ

Եւ յամենայն վտանգից մերոց:

Քո առաջն ենք ընկնում, Աստուածածին և աղաչում ենք քեզ, ով անարատ կոյս, բարեխօսիր մեզ համար Միածին որդուդ, որ ազատէ մեզ փորձութիւնից և վտանգներից:

8.

ԱՂՕԹՔ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՀԱՄԱՐ

Տէր Աստուած մեր, կեցո զամենաբարեպաշտ թագաւորն և զկայսրն Ռուսաց Նիկիոյ: Ալէքսանդրովիչն: Զորացոյցնա. օգնեա զաւակաց և զօրաց նորա՝ պահելով զամենեսին ի խաղաղութեան:

Տէր Աստուած, կեանք տուր ամենայն Ռուսաց ամենաբարեպաշտ թագաւորին ու Կայսր Նիկիոյ Ալէքսանդրովիչին: Զօրացրու նրան. օգնիր նրա զաւակներին, զօրքին և ամենքին խաղաղութեան մէջ պահպանիր:

Տ Ա Ս Ն Պ Ա Տ Ո Ւ Ի Ի Ր Ա Ն

- 1. Ես եմ տէր Աստուած քո: Բո տէր Աստուածը ես եմ:
- 2. Մի' արասցես կուռս: Կուռք չչինես:
- 3. Մի' առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ի վերայ սնոտեաց: Աստծու անունը զուր տեղը մի յիշիր:
- 4. Յիշեսցի՛ր զօր շաբաթու՝ սրբել զնա: Չաբաթ օրը սուրբ պահիր:
- 5. Պատուեա զհայր քո և զմայր: Բո հօրն ու մօրը պատուիր:
- 6. Մի' սպանաներ: Ոչ որի շտպանես:
- 7. Մի' չնար: Չնուծիւն չանես:
- 8. Մի' գողանար: Գողութիւն չանես:
- 9. Մի' սուտ վկայեր: Սուտ վկայութիւն չտաս:
- 10. Մի' ցանկանար տան ընկերի քո և մի' ամենայնի զինչ ընկերի քո իցէ: Աչք մի ունենար ոչ քո ընկերոջ տանը և ոչ նրա ունեցածին:

Յ Ա Ի Ա Տ Ո Յ Յ Ա Ն Գ Ա Ն Ա Կ Ը

Հաւատամք ի մի Աստուած ի Հայրն ամենակալ, յարարիչն երկնի և երկրի՝ երևելիս և աներևութից: Հաւատում ենք որ կայ մի Աստուած. որ նա ամենակալ Հայր է. երկրի ու երկրի՝ երևելիս և աներևոյթներէ ստեղծողն է:

Եւ ի մի տէր Յիսուս Քրիստոս. Որդին Աստուծոյ, ծընեալն ՅԱստուծոյ՝ հօրէ միածին, ապինքն լեռնութենէ Հօր:

Աստուած՝ ՅԱստուծոյ, լոյս՝ ի լուսոյ. Աստուած ճշմարիտ ՅԱստուծոյ՝ ճշմարտէ՝ ծնունդ և ոչ արարած. նոյն ինքն ի բնութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս և ի վերայ երկրի՝ երևելիք և աներևոյթք:

Որ յազազս մեր Հաւատում ենք, որ

Հաւատում ենք որ նա Աստուած է Աստծուց. լոյս է՝ լուսից. ճշմարիտ Աստուած է, ճշմարիտ Աստծուց՝ ծնած և ոչ թէ ստեղծուած: Հաւատում ենք, որ նա նոյն Հայր Աստծու բնութիւնիցն է, որով ամեն բան եղաւ երկրքում և երկրիս վերայ՝ թէ երևելիս երբ և թէ աներևոյթները:

մարդկան և վասն մե-
րոյ փրկութեան իջեալ
ի չերկնից՝ մարմնա-
ցաւ, մարդացաւ. ծը-
նաւ կատարելապէս
ի Մարիամայ Սրբոյ
կուսէն Հոգւովն սրբ-
բով: Արով էառ զմար-
մին, զհոգի և զմիտ և
զամենայն որ ինչ է
ի մարդ՝ ճշմարտապէս
և ոչ կարծեօք:

Չարչարեալ, խա-
չեալ, թաղեալ, չեր-
րորդ աւուր չարու-
ցեալ. ելեալ ի չեր-
կինս նովին մարմնով
նստաւ ընդ աշմէ Հօր:

Գալոցէ նովին մարմ-
նով և փառօք Հօր
ի դատել զվենդանիս
և զմեռեալս, որոյ թա-
գաւորութեան ոչ գոյ
վախճան:

մարդկանցս փրկութեան
համար իջաւ երկնից-
մարմին առաւ. մարդ
դարձաւ և ծնաւ կատա-
րեալ կերպով՝ սուրբ
Հոգւով՝ Սուրբ կոյս Մա-
րիամից: Հաւատում ենք,
որ սուրբ Հոգւով առաւ
մարմին, հոգի, միտք և
այն ամենն՝ ինչ որ կայ
մարդու մէջ՝ ճշմարիտ
կերպով և ոչ թէ կար-
ծեօք:

Հաւատում ենք, որ նա
չարչարուեց, խաչուեց,
թաղուեց, երրորդ օրը
յարուլթիւն առաւ. նոյն
մարմնով երկինք համ-
բարձաւ ու նստաւ Հօր
աջ կողմը:

Հաւատում ենք, որ նա
պէտք է գայ նոյն մարմ-
նով և Հօր փառքով՝
կենդանիներին ու մե-
ռածներին դատելու և
որի թագաւորութիւնը
անվերջ կլինի:

Հաւատամք և ի սուրբ
Հոգին՝ յանեղն և ի կա-
տարեալն, որ խօսե-
ցաւ յօրէնս և ի մար-
դարէս և յաւետա-
րանս: Ար էջն ի Յոր-
դանան, քարոզեաց
զառաքեալն և բնա-
կեցաւ ի սուրբան:

Հաւատամք և ի մի-
միայն ընդհանրական
և առաքելական սուրբ
եկեղեցի ի մի մկրթ-
տութիւն, յապաշխա-
րութիւն, ի քաւու-
թիւն և ի թողութիւն
մեղաց, ի յարութիւն
մեռելոց, ի դատաս-
տանն յաւիտենից՝
հոգւոց և մարմնոց,
յարքայութիւն երկ-
նից և ի կեանսն յա-
ւիտենականս:

Հաւատում ենք նաև
սուրբ Հոգուն, որ նա ոչ
որից չէ ստեղծուել. կա-
տարեալ Աստուած է. որ
խօսեց օրէնքի, մարդա-
րէնքի և աւետարանիե-
րի միջոցով. որ Յորդա-
նան դետն իջաւ. քարո-
զեց Աստուծոց ուղար-
կուած Քրիստոսի մասին
և բնակուեց սրբերի մէջ:

Հաւատում ենք նաև
մի ընդհանրական և ա-
ռաքելական եկեղեցու.
մի մկրտութեան, ապաշ-
խարութեան, մեղաց քա-
ւութեան, մեռելների յա-
րութեան հոգիների և
մարմինների վերջին դա-
տաստան լինելուն, եր-
կնքի արքայութեանը
և յաւիտենական կեան-
քին:

9.

11.

ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍ ՄԱՐԻԱՄԻ ԾՆՈՒՆԴԸ ԵՒ ՏԱՃԱՐԻՆԵ
ԸՆԾԱՅՈՒԻԼԸ

Քանանացւոց երկրում մի քաղաք կար՝
անունը Նազարէթ: Այդ քաղաքում ապ-
րում էր մի բարեպաշտ մարդ Յովակիմ՝
անունով՝ իւր Աննա կնոջ հետ: Սրանք
որդի չունէին, դրա համար էլ շատ էին
տխրում և Աստծուն ամեն օր աղօթում
էին, որ իրանց մի զաւակ պարգևէ: Մի
անգամ էլ աղօթելիս խոստացան, որ եթէ
Աստուած իրանց խնդիրը լսէ և մի որդի
պարգևէ, Աստծուն կընծային: Աստուած
լսեց բարեպաշտ ծնողների աղօթքը և մի
աղջիկ պարգևեց նրանց, որի անունը Մա-
րիամ դրին: Երբ աղջիկը երեք տարեկան
դարձաւ, Յովակիմն ու Աննան, ինչպէս
խոստացել էին, նրան տաճար տարան և
ընծայեցին Աստծուն: Մարիամը մնաց
տաճարում. քահանայապետը նրա ուսու-
ցիչն էր. սովորեցնում էր նրան, թէ Աս-

տրծուն ինչպէս պէտք է ծառայել: Մա-
րիամը մնաց տաճարում մինչև 14 տա-
րեկան դառնալը: Նա այնտեղ պարապում
էր աղօթքով և սուրբ գիրք կարդալով:

Մի քանի ժամանակից ետոյ քահա-
նաները Մարիամին լանձնեցին իւր ազ-
գական Նազարէթցի ծերունի Յովսէփին,
որի մօտ և ապրում էր: Յովսէփն ար-
հեստով հիւան էր:

Սուրբ կոյս Մարիամի ծննդեան տօնը կա-
տարում ենք սեպտեմբերի 8-ին, իսկ տաճարին
ընծայուիլը՝ նոյեմբերի 21-ին:

12.

Ա Ի Ե Տ Ո Ւ Մ Ն

Մի անգամ, երբ Մարիամը աղօթում
էր, Գաբրիէլ հրեշտակը երևաց նրան և
ասաց. «Ուրախացի՛ր, Մարիամ, Աստուած
քեզ հետ է»: Երբ Մարիամը հրեշտակին
տեսաւ, վախեցաւ ու մտածում էր, ի՞նչու
համար է հրեշտակն իւր մօտ գալիս և ող-
ջունում: Հրեշտակն ասաց. «Մի՛ վախիր,
Մարիամ, Աստուած քեզ շատ է սիրում,

գու մի որդի կունենաս և նրա անունը
Յիսուս կգնես. նա Աստծու որդի կկոչուի
և բոլոր մարդկանց փրկիչը կլինի:

Մարիամը չհակառակեց: Նա խոնարհ
կերպով պատասխանեց և ասաց. «Ես Աստ-
ծու աղախինն եմ, ինչպէս նրա կամքն է,
թո՛ղ այնպէս էլ կատարուի»: Սրանից ետոյ
հրեշտակը հեռացաւ Մարիամից:

Գաբրիէլ հրեշտակի Մարիամ կուսին աւետիք
տալը՝ տօնում ենք ապրիլ ամսի եօթին: Այդ տօնի
անունն է Ա ւ Ե տ ու ւ մ ն:

13.

Ք Ր Ի Ս Տ Ո Ս Ի Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ Ը

Հին ժամանակ, երբ թագաւորներն
ուզում էին խմանալ, թէ իրանց երկրի մէջ
քանի մարդ կայ, հրամայում էին, որ ա-
մեն մարդ գնայ իւր հայրենի քաղաքը և
ապա սկսում էին համարել: Այդպիսի մի
հրաման դուրս եկաւ հէնց Յիսուս Քրիս-
տոսի ծննդեան ժամանակ:

Յիսուսի ծնողները — Յովսէփն ու Մա-

րիամը կենում էին Նազաթիթ քաղաքում:
Քայց որովհետև Յովսէփը Բեթղէմէ մղի էր,
այդ պատճառով վեր կացաւ և շտապով ե-
կաւ իւր հայրենի քաղաքը: Յովսէփն աղ-
քատ էր. քաղաքի մէջ չկարողացաւ տուն
վարձել, դրա համար վեր եկաւ քաղաքից
դուրս մի այրի մէջ, ուր հովիւները վատ
եղանակին իրանց ոչխարներն էին բերում:

Այդ դիչեր Յիսուս ծնաւ: Ծնողները բա-
րուրի մէջ փաթածեցին և մարի մէջ դրին:

1004
69461
1976

Բեթղէմէ մեր երկրի նման ցուրտ չէ,
այնտեղ տաք է — ձմեռը դըսում կարելի է
քնել: Այն երկրի հովիւները ամառ ձմեռ ի-
րանց ոչխարները դուրսն են պահում, միայն
անձրևային եղանակին այրն են բերում:

Երբ Յիսուս ծնաւ, ոչ ոք չգիտէր —
հովիւները դաշտումն էին և իրանց ոչխար-
ներն էին արածացնում: Յանկարծ օրի
մէջ հրեշտակ երևաց: Այս բանից հովիւ-
ները վախեցան: Հրեշտակն ասաց. «Մի՛
վախենաք, ես ձեզ և բոլոր մարդկանց մեծ

ուրախութիւն եմ յայտնում— ձեզ համար
 Բեթղէհէմում փրկիչ է ծնել. նա ալրումն
 է. խանձարուրով պատած և մարի մէջ
 դրած»։ Այս խօսքերից ետոյ՝ յանկարծ մի
 խումբ հրեշտակներ երևացին, որոնք եր-
 գում էին և ասում. «Փառք ի բարձունս
 Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մար-
 դիկ հաճութիւն» — փառք Աստուծուն եր-
 կնքումը, աչտունետե երկրիս վրայ խա-
 ղաղութիւն և մարդկանց մէջ ուրախու-
 թիւն կլինի։

Այնուհետև հրեշտակները հեռացան։ Հո-
 վիւներն ասացին մէկ մէկու. «Գնանք Բեթ-
 ղէհէմ և տեսնենք այս ինչ բան է, որ Աս-
 տուած ցոյց տուաւ մեզ»։ Նրանք շտա-
 պով եկան և գտան Մարիամին, Յովսէ-
 փին և մանկանը խանձարուրով փաթա-
 թած ու մարի մէջ դրած։ Երբ տեսան,
 փառք տուին Աստուծուն և ամեն պատա-
 հողի ասում էին, որ փրկիչը ծնուել է։

Յիսուսի ծնունդը կատարում ենք յունուարի 6-ին։

ՉԱՐԱԿԱՆ ԾՆՆԳԵԱՆ

յորհուրդ մեծ եւ սքանչելի
 Որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ,
 Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս՝
 Տան աւետիս աշխարհի։

Մեծ և զարմանալի խորհուրդ է, որ այսօր յալտ-
 նուեց—հովիւները հրեշտակների հետ երգում են և աշ-
 խարհին աչքալուս տալիս։

Ծնաւ նոր արքայ
 Ի Բեթղէհէմ քաղաքի,
 Որդիք մարդկան օրհնեցէք,
 Զի վասն մեր մարմնացաւ։

Նոր թագաւոր ծնաւ Բեթղէհէմ քաղաքում, ով
 մարդիկ, օրհնեցէք, որովհետև նա մեզ համար ծնաւ։

14.

ՅԻՍՈՒՍԻՆ ՏԱՆՈՒՄ ԵՆ ՏԱՃԱՐ

Հրէաների մէջ սովորութիւն էր, որ
 անդրանիկ արու զաւակ ունեցողները՝ քա-
 ռաաներորդ օրը գնում էին Երուսաղէմի
 տաճարը. մանկանը նուիրում էին Աստու-
 ծուն. զոհ էին անում և ետ գնում։ Հա-

բուստ ծնողները զոհում էին մի գառը, իսկ աղքատները՝ մի գոյգ աղաւնի կամ տատրակ:

Յիսուսի ծննդեան քառասներորդ օրը ծնողները տարան նրան Երուսաղէմի տաճարը և որովհետև նրանք աղքատ էին, հետները վերցրին մի գոյգ աղաւնի:

Այդ ժամանակ Երուսաղէմում կենում էր մի ծերունի՝ Սիմէօն անուանով: Սուրբ Հոգին սրան իրաւունք էր տուել կենդանի մնալ՝ մինչև Քրիստոսի աշխարհ գալը: Երբ Յիսուսին տաճար բերին, Սիմէօն ծերունին իմացաւ. դուրս եկաւ նրա առաջ. փառք տուաւ Աստծուն և ասաց. «Տէր Աստուած, այժմ ա՛ռ իմ հոգին, որովհետև ես տեսայ Փրկչին, որին սպասում էի»: Յովսէփն ու Մարիամը զարմանում էին այս խօսքերի վրայ:

Տաճարում մի կին էլ կար՝ Աննա անուանով, սա մարգարէուհի էր: Աննան ևս փառաբանում էր Աստծուն և ամենին

պատմում էր, որ Յիսուս խոստացեալ Փրկիչն է:

Այս տօնը կատարում ենք փետրուարի 14-ին. տօնի անունն է— Տ ե ա ո ն ը ն դ ա ո ա ջ:

15.

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԻՍՈՒՍ ԳՆՈՒՄ Է ՏԱՃԱՐ:

Հրէաները մեզ նման ամեն քաղաքում կամ դիւղում եկեղեցիներ չունէին, ամբողջ երկրի մէջ մի հատ տաճար կար, այն էլ Երուսաղէմ քաղաքումն էր: Դրա համար ամեն տարի անթիւ ուխտաւորներ էին գալիս, մանաւանդ Զատիկի տօնին: Ուխտաւորներն այնքան շատ էին լինում որ քաղաքի մէջն այլ ևս տեղ չէր լինում — քաղաքից դուրս լեռների վրայ վրաններ էին խփում: Տօնը եօթն օր էր տևում:

Յիսուսի ծնողներն էլ Զատիկի տօնին ամեն տարի ուխտ էին գնում: Երբ Յիսուս տասն երկու տարեկան դարձաւ, նրան

էլ հետները տարան: Այս առաջին անգամն էր, որ Յիսուս գնում էր Աստծու տունն աղօթելու:

Տօնի օրերն անցան: Ծնողները կամենում էին Նազարէթ դառնալ, բայց յանկարծ տեսան, որ Յիսուս մանուկն այլ ևս չկայ: Քաղաքի մէջ երկար փնտռեցին, բայց իզուր: Կարծում էին թէ ծանօթների հետ Նազարէթ դարձած կլինի, դրա համար մի օրուայ ճանապարհ եկան. դտան իրանց ծանօթներին. հարցու փորձ արին, տեսան որ չկայ: Նորից ետ դարձան Երուսաղէմ: Մի օր էլ այստեղ փնտռեցին և հազիւ երրորդ օրը տաճարում գտան:

Յիսուս այստեղ վիճաբանում էր վարդապետների հետ—նրանց հարցեր էր տալիս և պատասխանում առաջարկած հարցերին: Ամենքն էլ զարմանում էին նրա իմաստուն պատասխանների վրայ:

Ծնողներն այս օր տեսան, շատ ուրախացան: Մայրն ասաց. «Որդեա՛կ, այդ

ինչ բերիր մեր գլխին —այս երեք օր է, որ ես և հայրդ քեզ ենք փնտռում»: Յիսուս պատասխանեց. «Մի՞թէ չգիտէիք, որ ես իմ Հօր տանը կլինեմ»: Սրանից ետոյ Յիսուս ծնողների հետ Նազարէթ դարձաւ. հնազանդ էր և լսում էր նրանց խօսքին:

Փոքրիկ մանուկներ, դուք էլ Յիսուսի նման պիտի սիրէք Աստծու տունը և հնազանդ լինէք ձեր ծնողներին: »

16.

Յ Ի Ս Ո Ի Ս Ի Մ Կ Ի Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Յորդանան գետի ափերում մի իմաստուն մարդ էր բնակւում՝ Յովհաննէս անունով: Նա մարդարէ էր—մարդիկ ամեն կողմից սրա մօտ էին գալիս. խորհուրդ էին հարցնում և խոստովանում էին իրանց մեղքերը: Ով իւր սխալները խոստանում էր չկրկնել, Յովհաննէսը նրան մկրտում էր Յորդանան գետի մէջ: Սրանով Յովհաննէսն ուզում էր ասել, ինչպէս որ ես

ձեր մարմինը մաքրում եմ, այնպէս էլ դուք ձեր սրտերը պիտի մաքրէք:

Յիսուս ևս եկաւ Յովհաննէսի մօտ մկրտուելու: Նա արդէն 30 տարեկան էր: Դեռ չէր մօտեցել Յիսուս, Յովհաննէսը հեռուից ճանաչեց նրան և բարձր ձայնով ասաց իւր մօտ կանգնողներին. «Ահա՛ գալիս է Աստծու գառը, սա պէտք է մարդկանց ազատէ իրանց մեղքերից»:

Յիսուս մօտեցաւ Յովհաննէսին և յայտնեց, որ կամենում է նրանից մկրտուել: Յովհաննէսը մերժեց և ասաց. «Ես պէտք է քեզնից մկրտուեմ, դո՞ւ ես ինձ մօտ գալիս»: Յիսուս պատասխանեց. «Մկրտի՛ր ինձ, որովհետեւ դու տարիքով ինձնից մեծ ես»: Սրանից ետոյ Յովհաննէսը չհակառակեց և մկրտեց Յիսուսին Յորդանան գետի մէջ:

Երբ Յիսուս մկրտուեց և ջրից դուրս եկաւ, երկինքը բացուեց. սուրբ Հոգին

աղաւնու կերպարանքով իջաւ Յիսուսի վրայ: Երկինքը բացուեցաւ և ձայն եկաւ, որ ասում էր. «Դա է իմ սիրելի որդին, որ արան լսեցէ՛ք»: Շատ քիչ մարդիկ գիտէին, որ Յիսուս Աստծու որդին էր, բայց այժմ ամենքն էլ պարզ կերպով տեսան և հաւատացին, որ Քրիստոս Աստծու որդին է: Դրա համար էլ մկրտութեան օրը՝ մարդիկ իրար շնորհաւորում են և ասում. «Շնորհաւոր չալտնու թիւն»:

Յիսուսի մկրտութեան տօնն ամենայն տարի կատարում ենք յունուարի 6-ին:

17.

Մ Ա Ր Ի Ա Մ Ե Ի Մ Ա Ր Թ Ա

Յիսուս իւր մկրտութիւնից ետոյ սկսեց շրջել երկրի մէջ և ամեն տեղ քարոզում էր ու բժշկում—կուրերին աչք էր տալիս, կաղերին՝ ոտք. խուլերին՝ լսողութիւն և մեռելներին՝ չարութիւն: Ով տխուր էր՝ մխիթարում էր. հարուստներին ասում էր,

որ իրանց ունեցածից աղքատներին էլ
 քաժին հանեն: Վատ մարդկանց խրա-
 սուս էր, որ լաւանան, ապա թէ ոչ Աս-
 տուած կպատժէ: Այսպէս Յիսուս օր ու
 գիշեր հանգիստ չունէր, շրջում էր ամեն
 տեղ և քարոզում էր մարդկանց, որ վատ
 բաներից հեռանան և լաւ բաներ անեն:
 Յիսուս այնպէս սիրուն քարոզում էր, որ
 լսողները հաց ուտելն անգամ մոռանում
 էին: Բայց այս բանը դուր չէր գալիս
 նրա թշնամի քահանաներին և փարիսե-
 ցիներին, որոնց մօտ ժողովուրդն այլ ևս
 չէր գնում քարոզ լսելու, այս պատճառով
 էլ թշնամացան Քրիստոսի հետ: Յիսուս
 ինչ որ խօսքով քարոզում էր, նոյնը գոր-
 ծով էլ ցոյց էր տալիս:

Այսպէս՝ մի անգամ Յիսուս քարոզե-
 լով եկաւ իւր ծանօթ Ղազարոսի մօտ, որ
 Կենում էր Բեթանիա գիւղում՝ Արուսա-

ղէմին մօտիկ: Այս Ղազարոսը երկու քույր
 ունէր. մինի անունը Մարիամ էր, իսկ
 միւսինը՝ Մարթա: Երկու քույրերն էլ Յի-
 սուսին շատ էին յարգում: Երբ իմացան,
 որ Յիսուս հիւր է եկել, էլ չգիտէին թէ
 ինչպէս պատիւ տան նրան: Մարիամը
 նստեց Յիսուսի մօտ և ուշադրութեամբ
 լսում էր նրա քարոզները: Յիսուսի խօս-
 քերն այն աստիճան դուր եկան Մարիա-
 մին, որ նա ամենայն ինչ մոռացաւ: Իսկ
 Մարթան մեծ պատրաստութեան մէջ էր
 — աչխատում էր, որ քան կարելի է, լաւ
 կերակուրներ պատրաստել Յիսուսի հա-
 մար:

Մարթան եբր տեսաւ, որ Մարիամը
 չի գալիս իրան օգնելու, դարձաւ Յիսու-
 սին և ասաց. «Տէ՛ր, չե՞ս տեսնում, որ
 քույրս ինձ մենակ է թողել, ասա՛, որ դալ
 և ինձ օգնէ»: Յիսուս պատասխանեց.
 «Մարթա՛, Մարթա՛, դու շատ բաներով
 ես զբաղում, քիչն էլ բաւական է: Դու

կարող ես քո քույր Մարիամից օրինակ վերցնել, նա աւելի լաւ ձևով է պատուում ինձ, նա լսում է իմ քարոզները—ով ինձ ուզում է յարգել, թո՛ղ իմ խօսքերը լսէ:

Դրանով Յիսուս ուզում է ասել, որ Մարիամի նման լսող, իսկ Մարթայի պէս աշխատասէր լինենք:

18.

Յ Ո Ի Դ Ա

Յիսուս ունէր 12 աշակերտ. նրանք կոչւում են առաքեալներ: Սրանցից մինը, որի անունը Յուդա էր, լաւ մարդ չէր, փող շատ էր սիրում: Մի անգամ սա ծածուկ գնաց Յիսուսի թշնամիների մօտ և ասաց. «Ինձ ի՞նչ կտաք, որ Յիսուսին ձեզ մատնեն»: Նրանք էլ երեսուն արծաթ փող խոստացան:

Չատկի տօնը մօտեցել էր: Յիսուս տեսաւ, որ Յուդան պիտի մատնէ և իւր մահը մօտենում է, ուզեց մի անգամ էլ

իւր բոլոր աշակերտներին հետ միասին Չատկի ընթրիքն ուտել և էլի մի անգամ ցույց տալ, թէ որքան սիրում է նրանց:

19.

19. Ո Տ Ն Ա Լ Ո Ի Ա Յ

Աւագ հինգշաբթի օրը Յիսուս ասաց իւր աշակերտներին, որ մի վերնատան մէջ ընթրիք պատրաստեն: Աշակերտներն էլ այնպէս արին, ինչպէս որ Յիսուս ասաց: Երեկոյեան Յիսուս տասն և երկու աշակերտների հետ սեղան նստաւ և ասաց. «Սրտով ցանկացա՛յ այս ընթրիքը ձեզ հետ ուտել՝ մահիցս առաջ»: Այս ասելուց ետոյ՝ Յիսուս ընթրիքից վեր կացաւ, հանեց վերևի շորերը. մէջքին մի սրբիչ կապեց. շուրն ածեց կոնքի (աւաղանի) մէջ և սկսաւ աշակերտների ոտները լուանալ և սրբել: Ոտները լուանալուց ետոյ՝ ընթրիքի նստաւ և տխուր ձայնով ասաց իւր աշակերտներին. «Չեզանից մինն այս գիշեր ինձ պի-

տի մատնէ՝: Այս նրա համար ասաց, որ կարելի է իրան մատնող աշակերտն զգուշանայ, բայց ի զուր: Յուդան այնպէս էր ցոյց տալիս իրան, որպէս թէ ինքը չէ մատնողը և ոչինչ չգիտէ:

Աշակերտներն այս խօսքերի վրայ տրտմեցան և միմեանց էին նայում. չգիտէին թէ ում համար է ասում: Ամեն մէկը տեղից վեր էր կենում և հարցնում. «Տէ՛ր. մի՞թէ ես եմ»: Յուդան էլ հարցրեց. «Մի՞թէ ես եմ, վարդապետ»: Յիսուս պատասխանեց. «Դու ես ասում», ետոյ աւելացրեց. «գնա՛, ինչ որ անելու ես, շուտով արա՛»: Յուդան երբ տեսաւ, որ իւր մատնութիւնը գիտէ Յիսուս, ամօթից էլ չկարողացաւ մնալ այնտեղ, վերկացաւ և գնաց Յիսուսի թշնամիների մօտ: Արդէն երեկոյ էր — մթնել էր:

Աւագ հինգշաբթի օրը բահանան եկեղեցում կատարում է ստնալուայի կարգը և կարագ իւր է բաժանում:

ՈՏԵԱԼՈՒՍՅԻ ԶԱՐԱԿԱՆ

Այսօր կանգնեցաւ աւագան մկրտութեան ի թողութիւն մեղաց մերոց:

Մկրտութեան աւագանն այսօր հաստատուեցաւ մեր մեղքերի թողութեան համար:

Այսօր Տէրն մեր լուանայր դոտս աշակերտաց և պատուիրէր զայս ասելով:

Այսօր մեր տէր Յիսուս լուանում էր իւր աշակերտների ստները և պատուիրելով ասում էր:

Մի ոմն ՚ի ձէնջ, ասէ, եղբարք, մատնելոց է զիս ՚ի մահ և որոշի յաշակերտացդ»:

«Ձեզանից մէկը, եղբայրներ, ինձ մահուան պիտի մատնէ և հետանալ աշակերտներիցդ»:

20.

Խ Ո Ր Հ Ր Գ Ա Ի Ո Ր Ը Ն Թ Ր Ի Ք

Երբ Յուդան դուրս գնաց, Յիսուս ասաց. «Ձեզ մօտ երկար չեմ կարող մնալ, դուք իրար այնպէս պիտի սիրէք, ինչպէս որ ես ձեզ սիրեցի — սրանով ձեզ կճանաչեն, որ դուք իմ աշակերտներն էք»:

Բացի սրանից Յիսուս կամեցաւ մի սուրիշ փշատակ էլ թողնել, որ երբ ինքն այլ ևս երկրի վրայ չի լինի, իրան միշտ փչեն: Ուստի ընթրիքից ետոյ առաւ քաղարջ հաց, օրհնեց, կտորեց, աշակերտներին բաժանեց և ասաց. «Առէ՛ք կերէ՛ք, այս է իմ մարմինը»: Ետոյ մաքուր գինին առաւ. դոհացաւ, տուաւ նրանց և ասաց. «Խմեցէ՛ք դրանից ամենքդ, սա իմ արիւնն է—ամեն անգամ երբ խմէք այս բաժակից, փչեցէ՛ք ինձ»:

Մենք էլ այժմ տօն օրերին սուրբ պատարագ ենք մատուցանում. դնում ենք եկեղեցի, քահանային խոստովանում ենք և պատարագից ետոյ ընդունում սուրբ հաղորդք քաղարջ հացի և անապակ գինու օրինակով: Սա միւսնոյնն է, ինչ որ Յիսուս վերնատանը կատարեց:

ՅԻՍՈՒՍ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ՊԱՐՏԻՉՈՒՄ

Հացն օրհնելուց ետոյ՝ Յիսուս իւր աշակերտների հետ դուրս եկաւ Երուսաղէմից և բարձրացաւ Ձիթենեաց լեռը: Այստեղ Յիսուս ասաց աշակերտներին. «Ինձ պիտի բռնեն, իսկ դուք ամենդ էլ կվախենաք, կթողնէք ինձ և կփախչէք»: Աշակերտներն ամենն էլ միաբերան ասացին. «Մենք կմեռնենք՝ բայց քեզ չենք թողնի մենակ և չենք փախչի»:

Ձիթենեաց լեռան կողքին մի պարտէզ կար՝ Գեթսեմանի անունով: Յիսուս այստեղ եկաւ և ասաց իւր աշակերտներին. «Նստեցէ՛ք այստեղ, աղօթեցէ՛ք. արթուն կացէք, չքնէք, որ փորձութեան մէջ չընկնէք, իսկ ինքը մի փոքր առաջ գնաց, երեսի վրայ ընկաւ և այսպէս էր աղօթում. «Հա՛յր, եթէ կարելի է, այս չարչարանքը (բաժակը) հեռացրու ինձնից, բայց եթէ չես կամենայ, քո կամքն է»:

Յիսուս աղօթքից դարձաւ և տեսաւ, որ աշակերտները քնել են, նորից ասաց. «Արթուն կացէք և աղօթեցէք, որ փորձութեան մէջ չընկնէք»: Այս ասաց և դարձեալ գնաց աղօթելու և նոյն խօսքերն էր կրկնում և օգնութիւն խնդրում հօրից: Յիսուս դարձաւ և աշակերտներին էլի քնած գտաւ ու ասաց. «Քանի՞ քնէք» հասաւ ժամը, երբ Յուդան ինձ պիտի մատնէ, վեր կացէք գնանք, ահա՛ գալիս է նա»:

22.

ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս խօսքերից ետոյ Յուդան բազմաթիւ զինուորներով ներս մտաւ պարտէզ՝ սրերով և լապտերներով: Եկողները Յիսուսին չէին ճանաչում: Յուդան նշան էր տուել, թէ ումը որ համբուրեմ՝ նրան բռնեցէք»: Մատնիչը մօտեցաւ Յիսուսին, համբուրեց և ասաց. «Քարե, վարդապետ»: Յիսուս պատասխանեց. «Յուդա՛,

համբուրելով ես մատնում ինձ»: Այն ժամանակ մօտեցան Յիսուսին, բռնեցին և կապեցին, իսկ աշակերտները թողին և փախան:

23.

ՅԻՍՈՒՍ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ ԱՌԱՋ

Զինուորները Յիսուսին կապած տարան քահանայապետի մօտ: Այստեղ ժողոված էին Քրիստոսի թշնամիները, որ նրա համար մահու պատիժ նշանակեն: Քրիստոս, ի հարկէ արդար էր — նա Աստուած էր, բացի լաւութիւնից ոչ մէկին վատութիւն չէր արել, բայց նրա թշնամիներն ուղում էին, որ մեղաւոր դուրս բերեն, որպէսզի կարողանան սպանել, դրա համար սուտ վկաներ պատրաստեցին, որոնք հաստատում էին, թէ Յիսուս Աստծուն հաշոյել է, այնպիսի մարդուն սպանում էին: Այստեղ թքեցին Յիսուսի երեսին. բռունցքով ծեծեցին. ծաղրեցին և մինչև լուսանալը չարչարեցին:

24.

Յ Ո Ւ Դ Ա Յ Ի Մ Ա Յ Ը

Յուզան երբ տեսաւ, որ իւր մատնու-
թիւնով Յիսուսի համար մահու պատիժ
նշանակեցին, խիզճը տանջեց իրան. վեր
առաւ երեսուն արծաթք. ետ տուաւ քա-
հանապատներին և ասաց. «Ես սխա-
լուեցի, անսեղ արիւն մատնեցի»: Նրանք
էլ պատասխանեցին, թէ մե՛զ ինչ, դո՛ւ
գիտես, ինչ ուզում ես արա՞: Այն ժա-
մանակ Յուզան փողը դէն ձգեց և գնաց
խեղդուեց, որովհետև քանի լիչում էր Յի-
սուսի արած լաւութիւնները և իւր վա-
տութիւնը, չգիտէր թէ ինչ անէր, քուն
չունէր, հանգստութիւն չունէր:

25.

Յ Ի Ս Ո Ւ Ս Պ Ի Ղ Ա Տ Ո Ս Ի Ա Ռ Ա Ջ

Հինգշաբթի գիշեր հրէաները Յիսուսի
համար մահուան վճիռ նշանակեցին, իսկ
ուրբաթ առաւօտը վաղ՝ կապած տարան

Պիղատոս դատաւորի մօտ, որ իրանց վճի-
ռը հաստատէ, որովհետև հրէաները իրա-
ւունք չունէին մահու վճիռ տալու—երկ-
րի մէջ ամենամեծ դատաւորը Պիղատոսն
էր, որին կալսրն էր նշանակել:

Պիղատոսը դուրս եկաւ նրանց մօտ և
ասաց. «Ի՞նչ դանդառ ունիք այս մարդու
դէմ»: Նրանք պատասխանեցին. «Սա ժո-
ղովրդին մոլորեցնում է, ասում է կայսեր
հարկ մի՛ տաք և իրան թագաւոր է ա-
նուանում»: Այս որ լսեց Պիղատոսը՝ Յի-
սուսին ներս տարաւ սենեակը, քննեց և
տեսաւ, որ բոլորն էլ սուտ է—նախան-
ձում են, որ Յիսուս իրանցից լաւ է քա-
րողում և իրանց սխալները բռնում է:
Պիղատոսը դուրս բերաւ Յիսուսին և յայտ-
նեց ժողովրդին, որ նա արդար է:

Քահանապատները և ժողովուր-
դը սկսեցին՝ աղաղակել և ասել. «Եթէ
դու մեր վճիռը չես հաստատի, մենք կալ-
սեր դանդատ կանենք»: Պիղատոսը վա-

խեցաւ այս բանից—մէկ որ կայսրից վախենում էր և մէկ էլ չէր ուզում մի մարդու համար մեծամեծ մարդկանց նեղացնել, ուստի վեր առաւ ջուր, ձեռները լուաց և ասաց. «Ես Յիսուսին մեղաւոր չեմ գտնում, դուք գիտէք, տարէք և խաչեցէ՛ք»։ Այս բանի վրայ ժողովուրդը սկսեց միաբերան աղաղակել և ասել. «Թո՛ղ դրա արիւնը մեր և մեր որդւոց գլխին լինի»։

26.

Յ Ի Ս Ո Ւ Ս Ի Խ Ա Չ Ե Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

Երբ Յիսուսին խաչելու հրամանն առան հրէաները, ուրբաթ առաւօտ գինուորները վեր առան նրան և տարան, որ խաչեն։ Յիսուս ինքն էր տանում իւր խաչափայտը. նա շատ էր չոգնել, որովհետև ամբողջ հինգշաբթի գիշերը չէր քնել, ուստի ճանապարհին վայր ընկաւ խաչափայտի տակ։

Երուսաղէմի մօտ մի բլուր կար՝ ա-

նունը Գողգոթա։ Որոշեցին որ Յիսուսին այնտեղ խաչեն։

Երբ Գողգոթա հասան, Յիսուսի ձեռները և ոտները խաչի վրայ մեխեցին— խաչեցին։ Պիղատոսը խաչի վերևում մի տախտակ կպցնել տուաւ և նրա վրայ գրել տուաւ, թէ Յիսուսի անցանքն ինչ է և թէ նրան ինչու են պատժում։ Տախտակի վրայ գրուած էր—«Յիսուս Նազովրեցի Թագաւոր Հրէից»։ Յիսուսի հետ երկու աւազակ էլ խաչեցին, մինը նրա աջ կողմում, իսկ միւսը՝ ձախ։

Թէև թշնամիները նախանձից խաչել տուին, բայց Յիսուս էլի ազօթում էր նրանց համար և խնդրում էր հայր Աստծուն, որ ներէ նրանց սխալը։ Զինուորները և հրէաները ծաղրում էին Յիսուսին և ասում էին. «Եթէ դու Աստուած ես, եթէ դու հրէաների թագաւորն ես, ի՞նչու չես ազատում քեզ»։

Յիսուսի խաչի մօտ էին կանգնած մայրը և Յովհաննէս աշակերտը։ Յիսուս

ցաւում էր մօր վրայ, ուստի Յովհաննէսին յանձնեց, որ պահէ իւր մօրը: Այն օրից սկսած՝ Մարիամը Յովհաննէսի մօտն էր:

Ժամը տասներկուսին երկրի վրայ խաւար իջաւ: Ժամը երեքին՝ ճաշից ետոյ Յիսուս ասաց. «Ծարաւ եմ»: Զինուորներից մինը խղճաց նրան. սպունգը քացալսի մէջ թաթախեց և Յիսուսի շրթունքին մօտեցրեց, որ ճաշակէ և ցարը մեղմէ, որովհետև այդ խմելիքը փոքր ինչ թմրեցնում է:

Սրանից ետոյ Յիսուս բարձր ձայնով ասաց. «Հա՛յր, հոգիս քեզ եմ յանձնում»: Այս ասաց և հոգին աւանդեց:

Այդ միջոցին երկիրը շարժուեց, ժայռերը պատառուեցան և շատ գերեզմաններից արդար մարդիկ յարութիւն առան: Այս որ տեսան, ամենքը լաց էին լինում և ասում էին. «Ուղիղ որ Յիսուս Աստծու որդի է, մենք նրան ի գուր խաչեցինք»:

Խ Ա Չ Ե Լ Ո Ի Թ Ե Ա Ն Ե Ր Գ

Խաչի քո Բրիստոս երկրպագանեմք և զսուրբ խաչելութիւնդ քո մեծացուցանեմք և զսուրբ թաղումդ քո փառաւորեմք:

Քրիստոս քո խաչին երկրպագութիւն ենք տալիս և քո սուրբ խաչելութիւնը մեծացնում ենք (չարգում ենք), իսկ քո սուրբ թաղումը փառաւորում ենք:

Եկայք հաւատացեալք, երկրպագեսցուք Բրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, վասն զի եկն ի ձեռն խաչին իւրոյ, շնորհեաց զպարգեւս աշխարհի:

Եկեք, ով հաւատացեալներ, երկրպագութիւն տանք մեր Քրիստոս Աստծուն, որովհետև նա եկաւ և իւր խաչովն աշխարհիս պարգեներ շնորհեց:

Սուրբ Աստուած, սուրբ և հզօր, սուրբ և անմահ, որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա մեզ:

27.

Թ Ա Ղ Ո Ի Մ Ն

Ուրբաթ երեկոյ Յիսուս մեռաւ: Միւսօրը՝ շաբաթ էր և հրէաների զատիկն էր — եթէ Յիսուսին խաչի վրայ տեսնէին, հանգիստ սրտով հաց չէին ուտի, դրա համար

էլ գնացին Պիղատոսի մօտ և խնդրեցին,
որ իրաւունք տայ Յիսուսի մարմինը խաչի
վրայից վերցնելու: Պիղատոսը երբ իմացաւ,
որ Յիսուս մեռել է, իրաւունք տուաւ:

Զինուորներից մինը կամեցաւ ճիշտ ի-
մանալ Յիսուսի մահը, վեր առաւ գեղարդը,
ծակեց կողը, որտեղից արիւն և ջուր բոխեց:

Սրանից ետոյ մի իշխան մարդ՝ անունը
Յովսէփ, որ Յիսուսի ծածուկ աշակերտն
էր, Պիղատոսից խնդրեց, որ Յիսուսի մար-
մինն իրան տան: Մի ուրիշ աշակերտ էլ՝
Նիկողիմոս անունով, եկաւ և բերաւ անու-
շահոտ խնկեր: Սրանցով օծեցին Յիսուսի
մարմինը, կտաւով պատեցին և թաղեցին:

Այնտեղ, ուր Յիսուսին թաղեցին, մի
պարտէզ կար, պարտէզումն էլ մի նոր
փորած գերեզման: Ահա՛ այստեղ դրին
Յիսուսի մարմինը՝ մի մեծ քար էլ գլո-
րեցին դրանն ու գնացին:

ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օրը հրէաները ոչ մի բանի
ձեռք չեն տալիս, սրա համար էլ այդ օրը
ոչ ոք չգնաց Յիսուսի գերեզմանը տես-
նելու: Բայց երբ շաբաթն անցաւ՝ կիւրակէ
առաւօտը վաղ, դեռ արևը դուրս չէր եկել՝
Մարիամ Մագթաղենացին և ուրիշ կանայք
զանազան անուշահոտ խնկեր պատրաստե-
ցին և եկան, որ Քրիստոսի մարմինն օծեն:

Կանայք ճանապարհին ասում էին մի-
մեաց. «Ո՞վ կգլորէ գերեզմանի բերանի
մեծ քարը»: Բայց երբ մօտեցան, տեսան,
որ քարը դէն էր ձգած գերեզմանի բե-
րանից: Կանանցից մինը վազեց աշակերտ-
ների մօտ իմաց տալու այս բանը, իսկ
միւսները գերեզմանը մտան և տեսան, որ
մի երիտասարդ հրեշտակ նստած է գե-
րեզմանի աջ կողմում սպիտակ շորերով:
Կանայքը վախեցան: Հրեշտակն ասաց
նրանց. «Մի՛ վախենաք, գիտեմ դուք խա-

չուած Յիսուսին էք որոնում, բայց ի՞նչու էք կենդանին մեռելների մէջ փնտռում: Նա այստեղ չէ, յարութիւն առաւ: Գնացէ՛ք, ասացէ՛ք նրա աշակերտներին, որ Յիսուս նրանցից առաջ կգնայ Գալիլիա, դուք այնտեղ կգտնէք նրան, ինչպէս որ ինքն առաջուց ասել է»:

Ետաչի քո Բրիստոս երկրպագանեմք եւ զսուրբ Թաղումը քո մեծացուցանեմք եւ զսուրբ յարութիւնը քո փառաւորեմք:

Փառք սուրբ խաչիդ, ալէլուիա,
Սրբոյ Թաղմանդ, ալէլուիա,
Սուրբ յարութեանդ, ալէլուիա:

Բրիստոս յարեաւ ՚ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարզեւեաց, նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

Քրիստոս մեռելներից յարութիւն առաւ. (իւր) մահով լաղթեց մահուան, իսկ յարութիւնով մեզ կեանք պարզեց, նրան փառք լինի չաւիտեանս: ամէն:

Յ Ի Ս Ո Ի Ս Ի Հ Ա Մ Բ Ա Ր Ձ Ո Ի Մ Ն

Յարութիւնից ետ Յիսուս 40 օր էլի մնաց երկրիս վրայ—նա երբեմն զալիս էր իւր աշակերտների մօտ: Սրանից ետ Յիսուս Ձիթենեաց լեառը բարձրացաւ, այնտեղ խրատեց նրանց եւ ասաւ. «Երուսաղէմից չհեռանաք, այլ սպասեցէք մինչև Հայր Աստուած ձեզ աւետիք կուղարկէ— սուրբ Հոգին երկնքից ձեզ վրայ կկնի, դուք իսկոյն զօրութիւն կստանաք՝ ուրիշ մարդիկ կգառնաք, ետոյ կերթաք, կքարոզէք Երուսաղէմում, Հրէաստանում, միւս երկիրներում եւ ամեն տեղ կվկայէք իմ մասին: Ուրեմն զնացէք եւ բոլոր ազգերին սովորցրէք Հօր, Արդւոյ եւ սուրբ Հոգւոյ անունով: Սովորցրէք նրանց, որ պահեն այն ամենը, ինչ որ ձեզ ասացի: Ով ձեզ կհաւատայ եւ կմկրտուի, կազատուի, իսկ ով չի հաւատայ, կպատժուի»: Երբ այս ասաւ, բարձրացրաւ ձեռները եւ

օրհնեց նրանց: Օրհնելու ժամանակ՝ մի ամպ եկաւ և ծածկեց նրան՝ անպէս որ աշակերտներն այլ ևս չտեսան Յիսուսին: Նա երկինք բարձրացաւ: Նրանք երկրպագեցին ու մեծ ուրախութիւնով ետ դարձան Երուսաղէմ և ամեն օր տաճարում օրհնում էին ու սպասում սուրբ Հոգուն:

Համբարձման տօնը կատարում ենք Զատիկից 40 օր ետոյ:

30.

Հ Ո Պ Ե Պ Ա Լ Ո Ւ Ս Տ

Համբարձումից ետ առաքեալները դարձան Երուսաղէմ և միասին էին: Տասն օրից ետ երկնքից յանկարծակի մի ձայն լսուեց՝ սաստիկ փշող քամու նման և լցրաւ տունը, ուր նստած էին: Ետոյ առանձին-առանձին կրակի նման լեզուներ երևացին. այդ լեզուներից ամեն մինը իջաւ իւրաքանչիւրի վրայ: Իսկոյն սուրբ Հոգւով լցուեցան և սկսան զանազան լեզուներով խօսել:

Բացի Երուսաղէմացիներից այնտեղ գտնուում էին շատ աստուածավախ հրէաներ, որոնք ուխտ էին եկել աշխարհիս ամեն կողմերից: Երբ երկնքից իջնող ձայնը լսուեց, ժողովուրդը մի տեղ հաւաքուեց — ամենքը զարմացած լսում էին, թէ առաքեալներն ինչպէս ուրիշ-ուրիշ լեզուներով էին խօսում: Ոչ ոք չէր հաւատում իւր տեսածին, սրա համար էլ մինը միւսին հարցնում էր. «Չէ՞ որ այս խօսողները բոլորն էլ գալիլիացիներ են, տեսէք ինչպէս մեր լեզուներով խօսում և պատմում են Աստծու մեծամեծ գործերը — այս ի՞նչ պէտք է լինի»: Իսկ ոմանք էլ ծաղրում էին և ասում. «Երևի սրանք հարբած են»:

Այն ժամանակ Պետրոս առաքեալը տեղից վեր կացաւ և սկսաւ այսպէս խօսել. «Ո՛վ հրէաստանցիներ և Երուսաղէմում բնակուողներ, լաւ լսեցէ՛ք ինչ որ ձեզ քարոզելու եմ, սրանք հարբած չեն,

ինչպէս կարծում էք, որովհետև դեռ ա-
ռաւօտեան ժամի 8-ն է: Լսեցէք, ո՛վ խ-
րաչէլացիներ, Աստուած Յիսուս նազով-
րեցուն աշխարհ ուղարկեց. նա եկաւ և
ձեր մէջ հրաշքները գործեց: Թէև դուք
նրան խաչեցիք, բայց Աստուած երեք օ-
րից ետ յարութիւն տուաւ»:

Երբ ալս քարոզը լսեց ժողովուրդը,
զոջաց: Շատերը գալիս էին Պետրոսի,
միև առաքեալների մօտ և հարցնում էին.
«Ի՞նչ անենք»: Պետրոսն էլ ասում էր
նրանց. «Ապաշխարեցէ՛ք և մկրտուեցէ՛ք
Յիսուս Քրիստոսի անունով: Ո՛վ կմկր-
տուի, սուրբ Հոգու շնորհը կընդունի»:
Այն օրը երեք հազար մարդ հաւատաց
Պետրոսի խօսքերին և մկրտուեց:

50 Հոգեգալստեան տօնը կատարում ենք Զատիկից
ժամի XI 1922
Պ. ՄԱՍԻՔԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

410

0026874

410

2013

« Ազգային գրադարան »

NL0026874

ԻՄ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ԿՐՕՆԻ
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԴԱՍԱԳՐԵՐԸ

I.

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ՍՏՈՐԻՆ ԵՐԶԱՆ

	ո.	դ.
1. ԴԱՍԱԳՐԻՔ ԿՐՕՆԻ—Հին-ուխտ, Հատոր Ա.	1	75
2. ԴԱՍԱԳՐԻՔ ԿՐՕՆԻ նոր-ուխտ " Բ.	2	5
3. ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՈՒՔ Հայ կրօնասոյցներին.	—	10

ՄԻՋԻՆ ԵՐԶԱՆ

4. ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿ. ԿՐՕՆԻ Հատ. Գ.	1	50
5. ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿ. ԿՐՕՆԻ " Ե.	—	50
6. ՏՈՄՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ	—	50

II.

ԱՇՍԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

7. ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ.	Ա. տարի—	25
8. ԴԱՍԱՏԵՏՐ "	Բ. " —	20
9. ԴԱՍԱՏԵՏՐ "	Գ. " —	20
10. ՍՐԲԱԶ. ՊԱՏԵ. Հին ուխտի 1. (բնդարձակ) } Գ. " —		45
11. ՍՐԲԱԶ. ՊԱՏԵ. Հին ուխտի 2. (Համառոտ) } Գ. " —		35
12. ՍՐԲԱԶ. ՊԱՏԵ. նոր ուխտի 1. (Աւետարան) } Ե-Չ —		40
13. ՍՐԲԱԶ. ՊԱՏԵ. նոր-ուխտի 2. (Երթ քառաք) } Ե-Չ —		40

Իմ գառազրերն ստանալ ցանկացողները կարող են գիմել—

1. Тифлисъ: Священнику С. Саакянцъ Коммерческое училище.
2. " Книжная торговля «Гуттенберга».
3. " Центральная книжная торговля.

Ինձ գիմազներն ստանում են ուսուցչաց գառազրերի համար 35⁰/₀, իսկ աշակերտաց՝ 20⁰/₀ (առաջին տարին 25⁰/₀) զեղջ կրնի՛ն՝ վճարմամբ

Յաղթ. ԳՐՆՆ Է ԿԾ կուս.